

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania D.K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10 stycznia 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 11 października 2022 r., sygn. akt III AUa 15/21,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

II. zasądza od D.K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

D.S.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 października 2022 r. (III AUa 15/21) Sąd Apelacyjny w Rzeszowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację wnioskodawczyni od wyroku z dnia 27 października 2020 r. (sygn. akt IV U 359/20) Sądu Okręgowego w Krośnie, który to Sąd w pkt I oddalił odwołanie od decyzji z dnia 18 lutego 2020 r. (nr [...]), Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle, który na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4

ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 300, z późn. zm.) stwierdził, że D.K. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu: od 2005-10-01 do 2006-03-31, od 2006-11-01 do 2007-03-09, od 2007-10-18 do 2008-03-31, od 2008-11-01 do 2008-11-30, od 2009-10-16 do 2010-03-31, od 2011-11-01 do 2012-04-09, od 2012-12-01 do 2013-04-14, od 2013-11-01 do 2014-03-09, od 2014-12-11 do 2015-03-31, od 2016-01-01 do 2016-02-29, od 2016-11-01 do 2017-03-31, od 2017-11-01 do 2018-04-09, od 2018-11-01 do 2019-02-12 i od 2019-11-01. Natomiast w pkt II wyroku z dnia 27 października Sąd Okręgowy w Krośnie obciążył wnioskodawczynię kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez pozwanego.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego wniosła wnioskodawczyni, zaskarżając wyrok z dnia 11 października 2022 r. w całości, jednocześnie zarzucając:

I. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i zastosowanie tj.:

1. art. 13 pkt 4 oraz art. 36a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1009) przez ich błędną wykładnię i uznanie, że wnioskodawczyni nie podlegała ubezpieczeniom w spornych okresach, w sytuacji w której ubezpieczona w okresie prowadzenia działalności gospodarczej nie dokonywała zawieszenia jej prowadzenia, faktycznie ją wykonując, a więc podlegała obowiązkowi ubezpieczenia społecznego;

2. art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo Przedsiębiorców (Dz.U. z 2021 r., poz. 162), (wcześniej art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.) w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1009) przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawczyni w spornych okresach nie prowadziła działalności gospodarczej, a tym samym nie podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych, podczas gdy wnioskodawczyni prowadzi działalność gospodarczą nieprzerwanie od 1996 r., która polega na sprzedaży lodów i napojów w okresie od marca do

listopada danego roku, a w pozostałym okresie na podejmowaniu czynności zmierzających do utrzymania działalności gospodarczej;

II. naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. art. 233 k.p.c. przez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, polegające na dokonaniu wybiórczej oceny zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego objawiające się w szczególności uznaniem, że brak jest dowodów świadczących o faktycznym wykonywaniu działalności gospodarczej przez wnioskodawczynię w spornych okresach pomimo, że zebrany w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie potwierdzał, iż powódka w spornych okresach podejmowała działania mające na celu utrzymanie działalności gospodarczej i zaistnienie faktycznej sprzedaży lodów i napojów od marca do listopada danego roku, co zostało udowodnione przez faktury za zakupy w okresie zimowym, zaświadczenie o co rocznych przeglądach w okresie zimowym, zeznania wnioskodawczynie i świadka R.K.;

2. art. 227, art. 233 § 1 w związku z art. 328 § 2 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., w następstwie których doszło do pominięcia części materiału zebranego w postępowaniu i braku wyczerpujących ustaleń, które to uchybienie ma istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a w szczególności: pominięcie i nie odniesienie się do dowodu w postaci dokumentacji złożonej przez wnioskodawczynię do postępowania wyjaśniającego, z której wynika, że wnioskodawczynie co roku wykonywała prace mające na celu utrzymanie lokalu w którym prowadziła działalność gospodarczą, wykorzystywała zwolnienia lekarskie zgodnie z ich przeznaczeniem od czasu wystąpienia u niej problemów zdrowotnych, a przeprowadzane przez organ rentowy kontrole nie wykazały żadnych nieprawidłowości.

Jako uzasadnienie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazuje, że w ocenie wnioskodawczynie w niniejszej sprawie występuje stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Stan „oczywistej zasadności” w niniejszej sprawie wyraża się w tym, że czytając uzasadnienie wyroku Sądu I i II instancji wyraźnie widać, że doszło do błędnej oceny sądu. Wnioskodawczynie prowadząca działalność gospodarczą przez blisko 30 lat, ceniona na rynku, dająca zatrudnienie wielu pracownikom, została oceniona jako osoba prowadząca działalność dla pozoru, mimo iż

takiego wniosku nie można wyprowadzić ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Celem wnioskodawczynie zawsze było prowadzenie działalności w sposób zorganizowany i ciągły, tak aby co roku rozpocząć sprzedaż towarów i osiągać z tego tytułu zyski. Samo doświadczenie życiowe wskazuje, że prowadzenie takiego rodzaju działalności gospodarczej nie może ograniczać się do kilku miesięcy w roku. Jest to proces który zamyka się w całym roku kalendarzowym, a oprócz faktycznej sprzedaży obejmuje czynności organizacyjne, na co wnioskodawczynie przedstawiła stosowne dowody. Bez podejmowania działań takich jak bieżące remonty, zamawianie towarów, opracowywanie receptur, zatrudnianie pracowników wnioskodawczynie nie miałyby możliwości prowadzenia sprzedaży. Orzecznictwo w podobnych sprawach potwierdza, że jedynie całkowite zaniechanie prowadzenia działań związanych z działalnością gospodarczą może stanowić podstawę zaniechania odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne. Z taką sytuacją - zdaniem skarżącego - nie mamy do czynienia w niemniejszej sprawie, gdyż niemożliwym było rozpoczęcie prowadzenia faktycznej sprzedaży bez przeprowadzenia czynności organizacyjnych. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że w sprawach o podobnych stanach faktycznych, zapadały rozstrzygnięcia odmienne, co również wskazuje na stan oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie.

W związku z powyższym, skarżący wniósł o:3.

1. uchylenie wyroku z dnia 11 października 2022 r. (sygn. akt III AUa 15/21) Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. i orzeczenie przez Sąd Najwyższy, co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie odwołania wnioskodawczynie;

2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie, zwrotu kosztów procesu za postępowanie przed Sądem I i II instancji - w tym kosztów zastępstwa adwokackiego - wg norm przepisanych;

3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie, zwrotu kosztów procesu za postępowanie ze skargi kasacyjnej - w tym kosztów zastępstwa adwokackiego - wg norm przepisanych;
ewentualnie,

4. uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego o w Rzeszowie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu za wszystkie instancje - na zasadzie 398¹⁵ § 1 k.p.c.

Jednocześnie skarżący wskazał, że przewidziany w art. 398⁵ § 1 k.p.c. termin do wniesienia skargi kasacyjnej został zachowany, ponieważ zaskarżone orzeczenie z uzasadnieniem doręczono stronie skarżącej w dniu 8 listopada 2022 r.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o: odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - jej oddalenie oraz zasądzenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia – celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało

wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione – czego w rozpoznawanej skardze kasacyjnej zabrakło. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Pamiętać przy tym należy, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest bowiem związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi, stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku Sądu II instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji. Artykuł 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on, wskazany przez stronę skarżącą, art. 233 k.p.c.. Wszakże ten właśnie przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Także zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące naruszenia

prawa materialnego, mające w istocie charakter polemiki z ustaleniami faktycznymi sądów *meriti* i dokonaną przez te sądy oceną stanu faktycznego – tak jak to ma miejsce w niniejszej sprawie - nie mogą stanowić podstawy skargi kasacyjnej, ani jej przyjęcia do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 sierpnia 2022 r., I CSK 664/22, Legalis nr 2739699 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2023 r., II PSK 58/22, Legalis nr 2909745).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na przesłance jej oczywistej zasadności (art. 398⁹ §1 pkt 4 k.p.c.). Strona skarżąca, wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, nie uzasadniła swojego stanowiska w tym zakresie w sposób przekonujący. Tymczasem w motywach wniosku opartego na tej właśnie przesłance przedsądu powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że

skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). W niniejszej sprawie strona skarżąca nie wykazała istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

D.S.

[ał]